

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

1. ชุดโครงการวิจัย วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืน
2. โครงการวิจัย วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่เสี่ยงภัย
3. กิจกรรมย่อย วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม
 ข้าซากในประเทศไทย
- ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) ศึกษาระบบการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดพัทลุง
- ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) Wetland planting systems in Phatthalung province
4. คณะผู้ดำเนินงาน
- หัวหน้าการทดลอง จิระ สุวรรณประเสริฐ
- ผู้ร่วมงาน บรรเทา จันทรพุ่ม
 ช้ออน พรหมสังคหะ
 ณัฐพงศ์ สงแทน
 สังกัต ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง

บทคัดย่อ

กระจัดเป็นพืชที่มีประโยชน์และมีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจในชุมชนและท้องถิ่นของจังหวัดพัทลุง พบแหล่งปลูกมากที่สุดคือ ตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง แต่เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะการผลิตกระจัดให้มีคุณภาพ จึงมีการศึกษาการเจริญเติบโตของต้นกระจัดในพื้นที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง โดยเริ่มดำเนินการเตรียมแปลงปลูก พร้อมปลูกกระจัดช่วงเดือนมีนาคม 2558 ใช้กรรมวิธีการทดลอง 2 ระยะคือ ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร/ต้น/หลุม และระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร/ต้น/หลุม จากการศึกษาทั้งสองระยะปลูก พบว่า ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยความสูงอยู่ที่ 107.70 117.20 123.30 132.10 136.60 และ 147.20 เซนติเมตร มีจำนวนการแตกกอดี้อยู่ที่ 6 13 21 29 37 และ 46 ต้น/กอ ส่วนระยะปลูกที่ 50 x 75 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยความสูงอยู่ที่ 124.10 126.90 136.50 146.10 154.30 และ 164.50 เซนติเมตร มีจำนวนการแตกกอดี้อยู่ที่ 4 8 13 16 21 และ 25 ต้น/กอ ตามลำดับ

คำสำคัญ : กระจัด

คำนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบท หรือในเมืองต้องมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่พึ่งพาอาศัย และผูกพันกับพื้นที่ชุ่มน้ำ คุณค่าที่ได้รับจากพื้นที่ชุ่มน้ำแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไป แต่คุณค่าที่ได้รับจะได้

รับมาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องยาวนาน โดยไม่ต้องซื้อหา คุณค่าโดยรวมของพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่ การเป็นแหล่งน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำฝน และน้ำท่า ป้องกันน้ำเค็ม มีให้รุกเข้ามาในแผ่นดิน ป้องกันชายฝั่งพังทลาย ดักจับตะกอน และแร่ธาตุ ดักจับสารพิษต่างๆ (ชำนานู ทองเกียรติกุล. 2552) ซึ่งพื้นที่จังหวัดพัทลุงเป็นพื้นที่หนึ่งที่อยู่ติดกับริมน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังซ้ำซาก และมีพืชชุ่มน้ำหลากหลายชนิดโดยเฉพาะกระจูดเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพที่ช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เนื่องจากกระจูดเป็นพืชที่ปลูกง่ายโตเร็ว เป็นพืชล้มลุกที่มีอายุหลายปี เหง้ามีเกล็ดสีน้ำตาลอมเทาที่ด้านปลายเล็กน้อย ลำต้นแข็งเป็นกลุ่มแน่นตามแนวของเหง้า ภายในมีผนังกันเป็นปล้องตามขวาง ใบประดับคล้ายรูปลิ้นแฉกคล้ายทรงกระบอก ดอกเป็นดอกช่อจำนวน 1 ช่อ ผลแข็งสีน้ำตาลผิวเรียบและมีหนามละเอียดที่ส่วนปลายสามารถขยายพันธุ์ได้ง่ายโดยส่วนใหญ่นิยมขยายพันธุ์โดยการแตกหน่อ โดยนำอกระจูดมาแช่น้ำประมาณ 10-15 วัน จนเห็นรากใหม่แตก เพราะกระจูดเป็นวัชพืชที่มีการเจริญเติบโตง่าย และสามารถแพร่พันธุ์ได้รวดเร็วพบมากแถบภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะบริเวณริมทะเลสาบสงขลาที่เป็นดินโคลน ซึ่งเรียกว่า “พรุ” หรือชาวพื้นเมืองทางภาคใต้เรียกว่า “โพระ” ฉะนั้นการเพาะปลูกกระจูดต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 3 ปี ต้นจึงจะโตได้ขนาด สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้คือ ลำต้นยาวไม่ต่ำกว่า 1 เมตร ลักษณะต้นกระจูดมี 2 ชนิด คือ กระจูดใหญ่ และกระจูดหนู กระจูดใหญ่นำไปใช้ประโยชน์ได้มาก เช่น การสานเสื่อกระจูด และภาชนะใส่ของต่างๆ ส่วนกระจูดหนูลำต้นเล็กและสั้นเกษตรกรในท้องถิ่นนิยมนำมาเลี้ยงสัตว์ (<http://www.baankawee.com>, 2558) ดังนั้นการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จึงมีความจำเป็นต้องมีการศึกษาระบบการผลิตกระจูดในพื้นที่จังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ด้านการผลิตกระจูดและเพื่ออนุรักษ์พันธุ์พืชชุ่มน้ำที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จึงเป็นเรื่องที่ควรได้มีการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และเป็นพืชทางเลือกสำหรับส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงต่อไป

วิธีการดำเนินการ

อุปกรณ์

- อุปกรณ์ในการวัดความเจริญเติบโตของลำต้นกระจูด
- ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15
- กล้องถ่ายรูป
- แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล

วิธีการ

สำรวจพื้นที่ที่เหมาะสม วางแผนการปลูกในทิศเหนือ – ใต้ ใช้วิธีการทดลอง 2 กรรมวิธี คือ 1).ใช้ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร/ต้น/หลุม และ 2). ใช้ระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร/ต้น/หลุม ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 1 และ 2 หลังจากปลูกกระจูดอายุได้ 45 วัน และ 90 วัน ใช้สูตร 15-15-15 อัตราครั้งละ 25 กิโลกรัม/ไร่

บันทึกข้อมูลการเจริญเติบโตต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- การเจริญเติบโตทางลำต้น บันทึกข้อมูลการเจริญเติบโตทางลำต้นของกระจุตเดือนละ 1 ครั้ง โดยสุ่มเก็บจำนวน 10 จุด ของแต่ละระยะปลูกโดยเริ่มเก็บตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม 2558 โดยใช้วิธีการวัดความสูงของลำต้นจากระดับผิวดินจนถึงปลายสุด

- จำนวนการแตกกอ โดยการนับจำนวนการแตกกอของกระจุต

- สภาพแวดล้อมในพื้นที่แปลงปลูกและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

เวลาและสถานที่

มกราคม 2557 - กันยายน 2558 ดำเนินการในเขตพื้นที่จังหวัดพัทลุง

ผลการทดลองและวิจารณ์

การศึกษาระบบการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาการเจริญเติบโตทางลำต้นของกระจุตที่ปลูก 2 ระยะคือ 50 x 50 50 x 75 เซนติเมตร รวมระยะ 6 เดือน พบว่า มีค่าเฉลี่ยความสูงระยะปลูกที่ 1 อยู่ที่ 107.70 117.20 123.30 132.10 136.60 และ 147.20 เซนติเมตร และระยะปลูกที่ 2 อยู่ที่ 124.10 126.90 136.50 146.10 154.30 และ 164.50 เซนติเมตร จากข้อมูลการศึกษาระบบเจริญเติบโตทางลำต้นของกระจุตทั้ง 2 ระยะปลูก ช่วง 4 เดือนแรก ความสูงทางลำต้นของกระจุตไม่มีความแตกต่างกัน แต่ช่วงเดือนที่ 5 6 จะมีความแตกต่างกันมากถึง 17.7 17.30 เซนติเมตร ซึ่งจากการศึกษาทดลองในครั้งนี้พบว่า ระยะปลูกที่ 2 มีการเจริญเติบโตทางลำต้นสูงกว่าระยะปลูกที่ 1 แต่ปรากฏว่าระยะปลูกที่ 1 นั้นมีจำนวนการแตกกอของต้นกระจุตสูงกว่าโดยมีค่าเฉลี่ยช่วงเดือนที่ 5 และ 6 อยู่ที่ 37 และ 46 ต้น/กอ ขณะที่ระยะปลูกที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 21 และ 25 ต้น/กอ ตามลำดับ (ตารางที่ 1 และ 2)

ตารางที่ 1 จำนวนต้น/กอ ของกระจุตที่สุ่มวัด 10 จุด ที่อายุหลังปลูก 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน 4 เดือน 5 เดือน และ 6 เดือน

อายุ/ระยะปลูก	จุดที่สุ่มเก็บข้อมูล										เฉลี่ย (ต้น)
	จุดที่1	จุดที่2	จุดที่3	จุดที่4	จุดที่5	จุดที่6	จุดที่7	จุดที่8	จุดที่9	จุดที่10	
ระยะปลูก50x50 ซม.											
ที่อายุ 1 เดือน	10	4	11	4	4	4	6	9	5	3	6
ที่อายุ 2 เดือน	15	19	12	12	10	11	9	18	10	16	13
ที่อายุ 3 เดือน	33	23	22	14	17	12	14	21	25	30	21
ที่อายุ 4 เดือน	53	30	32	20	22	18	20	26	31	35	29
ที่อายุ 5 เดือน	60	38	40	32	29	23	27	34	42	45	37
ที่อายุ 6 เดือน	72	47	45	41	40	34	35	42	54	52	46
ระยะปลูก50x75 ซม.											
ที่อายุ 1 เดือน	9	4	4	2	3	2	5	3	2	6	4
ที่อายุ 2 เดือน	20	10	12	2	4	7	12	6	6	8	8

ที่อายุ 3 เดือน	33	22	17	2	6	10	22	5	8	11	13
ที่อายุ 4 เดือน	37	26	22	3	8	12	27	9	11	13	16
ที่อายุ 5 เดือน	43	30	25	5	12	15	32	13	15	17	21
ที่อายุ 6 เดือน	50	34	30	9	15	18	38	18	19	22	25

ตารางที่ 2 ความสูงของต้นกระจุตที่สุ่มวัด 10 จุด ที่อายุหลังปลูก 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน 4 เดือน 5 เดือน และ 6 เดือน

อายุ/ระยะปลูก	จุดที่สุ่มเก็บข้อมูล										เฉลี่ย(ซม.)
	จุดที่1	จุดที่2	จุดที่3	จุดที่4	จุดที่5	จุดที่6	จุดที่7	จุดที่8	จุดที่9	จุดที่10	
ระยะปลูก50x50 ซม.											
ที่อายุ 1 เดือน	126	116	99	110	100	124	99	117	93	93	107.70
ที่อายุ 2 เดือน	116	112	119	98	124	126	110	120	119	28	117.20
ที่อายุ 3 เดือน	132	130	110	117	125	128	110	136	125	120	123.30
ที่อายุ 4 เดือน	148	142	123	135	130	130	117	140	131	125	132.10
ที่อายุ 5 เดือน	153	154	130	142	137	135	122	145	136	132	136.60
ที่อายุ 6 เดือน	166	160	138	153	145	142	130	155	143	140	147.20
ระยะปลูก50x75 ซม.											
ที่อายุ 1 เดือน	117	117	152	129	127	107	137	94	135	126	124.10
ที่อายุ 2 เดือน	115	123	150	114	125	134	138	94	128	140	126.90
ที่อายุ 3 เดือน	126	128	150	116	127	143	158	143	132	142	136.50
ที่อายุ 4 เดือน	137	135	160	125	136	153	166	154	143	152	146.10
ที่อายุ 5 เดือน	146	143	168	132	145	161	175	164	152	162	154.30
ที่อายุ 6 เดือน	156	154	179	140	154	173	184	173	160	172	164.50

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาระบบการผลิตกระจุตในพื้นที่จังหวัดพัทลุงใช้วิธีการทดลอง 2 กรรมวิธี คือ ใช้ระยะปลูกที่ 50 x 50 เซนติเมตร และใช้ระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร/ต้น/หลุม ดำเนินการใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 1 และ 2 หลังจากปลูกกระจุตอายุได้ 45 วัน และอายุอยู่ที่ 90 วัน ใช้สูตร 15-15-15 อัตราครั้งละ 25 กิโลกรัม/ไร่ พร้อมสุ่มเก็บบันทึกข้อมูลการเจริญเติบโตทางลำต้นของกระจุตเดือนละ 1 ครั้ง รวม 6 ครั้ง โดยสุ่มเก็บจำนวน 10 จุด ของแต่ละระยะปลูกโดยเริ่มเก็บตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม 2558 โดยใช้วิธีการวัดความสูงของลำต้นจากระดับผิวดินจนถึงปลายสุด และนับจำนวนการแตกกอของกระจุต พบว่า ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยความสูงอยู่ที่ 107.70 117.20 123.30 132.10 136.60 และ 147.20 เซนติเมตร มีจำนวนการแตกกอดีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6, 13, 21 29, 37 และ 46 ต้น/กอ ส่วนระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยความสูงอยู่ที่ 124.10 126.90 136.50 146.10 154.30 และ 164.50 เซนติเมตร มีจำนวนการแตกกอดีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4 8 13 16 21 และ 25 ต้น/

กอ ตามลำดับ จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นควรจะมีการส่งเสริมการปลูกกระเจ็ดเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่ราบลุ่มบริเวณริมน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อช่วยให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกกระเจ็ด แต่ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมทางด้านการนำปัจจัยด้านการผลิตกระเจ็ดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ต่างๆของจังหวัดพัทลุง โดยการนำเทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตรมาปรับใช้เพื่อช่วยให้เกษตรกรผู้ผลิตกระเจ็ดในพื้นที่ดังกล่าวได้ผลิตกระเจ็ดที่มีคุณภาพ และสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจของลำต้นกระเจ็ดในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชำนาญ ทองเกียรติกุล. 2552. หลุมพีพีชตระกูลปาล์มในป่าพรุหลายหน่วยงานเร่งอนุรักษ์ก่อนหมดป่า. เทคโนโลยีชาวบ้าน. 21 (457), 32 หน้า.

สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. 2558.ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพัทลุง. <http://www.doaeindex.phpnewsview>. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558.

ภาคผนวก

ภาพที่1 การปลูกกระเจ็ดด้วยระยะปลูก 50x50, 50x75 ซม.

ภาพที่ 2 วิธีการใส่ปุ๋ยกระเจ็ดที่อายุ 45 วันหลังปลูก

ภาพที่ 3 การวัดการเจริญเติบโตที่อายุ 1 เดือนหลังปลูก

ภาพที่ 4 วิธีการเก็บเกี่ยวต้นกระจูดของเกษตรกร

ภาพที่ 5 วิธีการจัดการหลังเก็บเกี่ยวกระจูดของเกษตรกร

ภาพที่ 6 ลักษณะการสานสาดเสื่อกระจูดของเกษตรกร